

POSTANOWIENIE

Dnia 17 listopada 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z odwołania G. P.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Ł.
z udziałem zainteresowanej M. P.
o ustalenie niepodlegania ubezpieczeniu, należności z tytułu składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 17 listopada 2020 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 17 stycznia 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Ł. zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w Ł. z dnia 14 kwietnia 2016 r. i stwierdził, że M. P. w okresie od 1 marca 2012 r. do 31 grudnia 2014 r. nie podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z tytułu współpracy z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność u płatnika składek G. P..

Sąd Apelacyjny, wyrokiem z dnia 17 stycznia 2019 r., zmienił wyrok Sądu Okręgowego w ten sposób, że oddalił odwołanie.

W sprawie ustalono, że od 1 października 1991 r. G. P. prowadzi działalność gospodarczą w formie lokalu gastronomicznego - baru i zajmuje się między innymi organizowaniem niewielkich imprez rodzinnych. W zakresie prowadzonej działalności wnioskodawca zajmuje się także okazjonalnym wynajmem sprzętu

nagłaśniającego. M. P. oraz G. P. pozostają w związku małżeńskim. Małżonkowie nie mają rozdzielności majątkowej. Ponadto G. P. legitymuje się znacznym stopniem niepełnosprawności oraz ma przyznane prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy. W związku z długotrwałymi okresami zwolnień lekarskich G.P. udzielił swej żonie pełnomocnictwa do prowadzenia spraw związanych z działalnością gospodarczą płatnika.

Przedmiotem sporu było ustalenie czy M. P. współpracowała z mężem przy prowadzonej przez niego pozarolniczej działalności gospodarczej oraz ocena charakteru tej współpracy w aspekcie kryteriów określonych w art. 8 ust. 11 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 266, dalej ustawa systemowa), czyli zakresu prac małżonka na rzecz działalności gospodarczej i ewentualnie ich kwalifikacji w sensie techniczno-prawnym jako „współpracy w prowadzeniu działalności gospodarczej”. Innymi słowy, Sąd Okręgowy miał ustalić czy relacje łączące zainteresowaną z płatnikiem spełniały kryterium uznania ich za współpracę przy prowadzeniu działalności gospodarczej.

Sąd Okręgowy ustalił, że zainteresowana w spornym okresie nie współpracowała z G. P. przy prowadzonej przez niego pozarolniczej działalności gospodarczej. Z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynikało bowiem, że rozmiar prac zainteresowanej na rzecz prowadzonej przez G. P. działalności gospodarczej, ich rodzaj, zorganizowanie i częstotliwość nie miały wymiaru ekonomicznego i organizacyjnego na tyle istotnego, by można było uznać je za współpracę w rozumieniu ustawy systemowej.

Odmienne sprawę ocenił Sąd Apelacyjny. W jego ocenie fałszywe jest stwierdzenie, że G. P. sam prowadził działalność gospodarczą polegającą na prowadzeniu działalności gastronomicznej. Znamiennym jest także fakt, iż w spornym okresie tj. od 1 marca 2012 r. do 31 grudnia 2014 r. G. P. chorował. Dane dotyczące natomiast przychodów, wydatków oznaczają prowadzenie działalności gospodarczej – w tym konieczność zakupu, odbioru towarów, przygotowania posiłków, sprzedaży produktów, wystawiania faktur, paragonów, dostarczania dokumentów do księgowego. W sytuacji, gdy G. P. nie wykonywał działalności z uwagi na chorobę, uwzględniając rozmiar prowadzonej działalności, wynikający z

danych o przychodach i wydatkach musiała istnieć osoba, która prowadziła działalność gospodarczą w czasie jego niezdolności do pracy.

Sąd Apelacyjny uznał, na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, że M.P. jest osobą współpracującą z osobą swojego męża, prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą i z tego tytułu podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w okresie od 1 marca 2012 r. do 31 grudnia 2014. Z tych względów Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok przez oddalenie odwołania.

Skargę kasacyjną wniósł pełnomocnik wnioskodawcy, zaskarżając wyrok w całości. We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów jak również fakt, że wniesiona skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona w odniesieniu do art. 8 ust. 11 ustawy systemowej i zakresu dozwolonych przez prawo czynności w ramach współpracy gospodarczej między małżonkami związanej z prowadzeniem przez jednego z nich działalności gospodarczej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Powołanie się na przesłankę przedsądu przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wskazania przepisu prawa, którego wykładnia budzi wątpliwości, określenia zakresu koniecznej wykładni, wykazania, że wątpliwości interpretacyjne mają poważny charakter i wymagają zajęcia stanowiska przez Sąd Najwyższy, a jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie o występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest wskazanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu. Dodatkowo z treści art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wynika, że potrzeba wykładni, uzasadniająca przyjęcie skargi do rozpoznania, powinna występować w sprawie. Oznacza to, że potrzeba wykładni przepisów powstaje w związku z istniejącym w

sprawie stanem faktycznym i prawnym, a dokonanie wykładni ma służyć właściwemu rozstrzygnięciu sprawy.

Jednocześnie to co ma świadczyć o oczywistej zasadności skargi nie może być jednocześnie ujmowane jako podstawa przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., gdyż jeżeli występuje istotne zagadnienie prawne albo poważny problem świadczący o potrzebie wykładni przepisu, to nie można jednocześnie twierdzić, że z tych samych przyczyn skarga jest oczywiście uzasadniona, jako że twierdzenie o oczywistej zasadności skargi pozostaje wówczas w kolizji z problemami prawnymi warunkującymi pierwszą i drugą podstawę przedsądu.

Skarżący nie sprostął wyżej wskazanym wymaganiom. Nie wykazał rozbieżności w wykładni art. 8 ust. 11 ustawy systemowej w kontekście wiążących dla Sądu Najwyższego ustaleń faktycznych postępowania sądowego.

Zgodnie z art. 8 ust. 11 ustawy systemowej, za osobę współpracującą z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność uważa się między innymi małżonka, jeżeli pozostają we wspólnym gospodarstwie domowym i współpracują przy prowadzeniu tej działalności. W orzecznictwie przyjmuje się, że przy interpretacji tego sformułowania nie można abstrahować od obowiązków małżonków wynikających z Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, a także od celu objęcia współpracowników obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, jakim jest jak najszerze zabezpieczenie obywateli na wypadek wystąpienia ryzyk ubezpieczeniowych. Należy mieć jednak na uwadze, że nie każdy przypadek wykonywania określonej pracy przez małżonka osoby prowadzącej działalność gospodarczą, na rzecz małżonka - przedsiębiorcy, dla celów prowadzonej przez niego działalności, musi i może być kwalifikowany jako współpraca przy prowadzeniu tej działalności, wymagająca objęcia obowiązkiem ubezpieczenia społecznego (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 13 lipca 2017 r., III UK 181/16, LEX nr 2375932; z dnia 24 lipca 2009 r., I UK 51/09, LEX nr 738254).

W wyroku z 6 stycznia 2009 r., II UK 134/08 (OSNP 2010 nr 13-14, poz. 170) Sąd Najwyższy przyjął, że cechami konstytutywnymi pojęcia „współpraca przy prowadzeniu działalności gospodarczej” w rozumieniu art. 8 ust. 11 ustawy systemowej są występujące łącznie: a) istotny dla działalności gospodarczej ciężar gatunkowy działań osoby współpracującej, które nie mogą mieć charakteru

wtórnego; b) bezpośredni związek tych działań z przedmiotem działalności gospodarczej; c) systematyczność, stabilność i zorganizowanie oraz d) znaczący czas (długotrwałość) i częstotliwość podejmowanych prac.

Przytoczona sądowa wykładnia art. 8 ust. 11 ustawy systemowej została ukształtowana i zaakceptowana w orzecznictwie (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 20 maja 2008 r., II UK 286/07, OSNP 2009 nr 17-18, poz. 241; z dnia 23 kwietnia 2010 r., II UK 315/09, LEX nr 604215; z dnia 18 maja 2017 r., I UK 215/16, LEX nr 2329474; z dnia 13 lipca 2017 r., III UK 181/16, LEX nr 2375932). Ocena czy pomoc świadczona przez małżonka może być uznana za współpracę przy prowadzonej działalności wymaga zbadania stanu faktycznego nie tylko w zakresie charakteru i rodzaju czynności podejmowanych przez członka rodziny, lecz także czasu potrzebnego na ich wykonanie (w skali dnia, tygodnia, miesiąca), ich znaczenia i wartości dla prowadzonej działalności, a także zorganizowania i powiązania z działalnością gospodarczą.

W tym kontekście skarżący nie wykazał również kolejnej ustawowej podstawy przedsądu, skoro usiłuje przekierować spór na ocenę dowodów, która w postępowaniu kasacyjnym nie stanowi istotnego paradygmatu. Sąd Apelacyjny wyjaśnił powody, dla który uznał, że w sprawie mamy do czynienia z sytuacją opisaną w art. 8 ust. 11 ustawy systemowej. Odmienne zapatrywanie na tego rodzaju subsumpcję prawną, nie realizuje podstawy z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., bowiem opiera się na rezultacie przewidzianym przez prawo, który został osiągnięty z wykorzystaniem właściwego instrumentarium prawnego (zasada swobodnej oceny dowodów, wnioskowanie oparte na zasadach logicznego rozumowania, bez atypowej argumentacji i skrajnych domniemań). Wszak fakt wykonywania pracy przez ubezpieczoną nie był sporny.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł w myśl art. 398⁹ § 2 k.p.c.